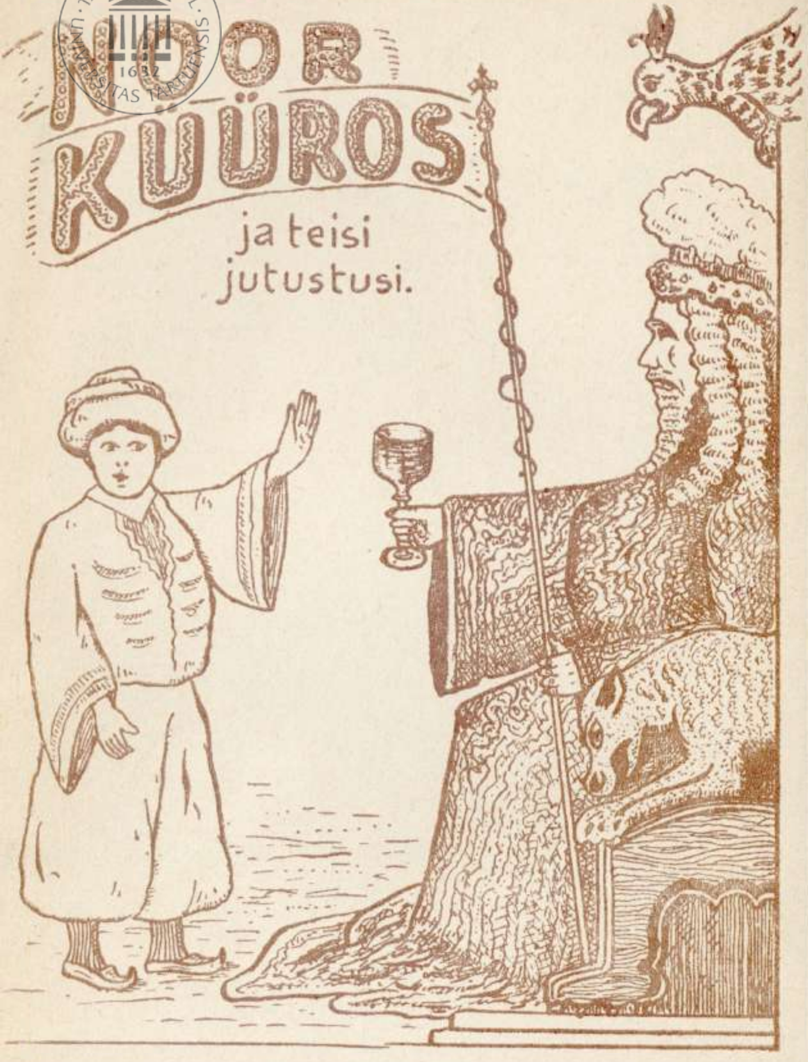

Eesti Karskusliidu Kodukasvatustoimkonna väljaanne.

Noor Küüros

ja teisi jutustusi.

Eesti Karskusliidu Kodukasvatustoimkonna väljaanne.

Eesti Karskusliidu kirjastus
Tartus, 1935.

Seeria

Vanemad ja lapsed

nr. 6.

Trükitud J. Mällo trükikojas
Tartus 1935.

Noor Küüros.

Kaheteistkümne-aastase poisikesena tuli pärastine Pärsia kuningas Küüros emaga oma vanaisa, Miidia kuninga Astüagese juurde. Pärsia valjudes, sõjakais elukombeis üleskasvatatud poiss imestas väga, kui nägi miidialaste juures kõik nii toredasti ehitud; kuningas ise, kõige suursugusemalt riietatud, oli värvitud ja kandis valejuukseid. Küüros jooksis rõõmsalt ehitud vanakese juurde ja hüüdis: ,,Oi, ema, kui ilus vanaisa mul on!"

,,Kumb on siis ilusam, sinu isa või vanaisa?" küsis naeratades ema.

,,Pärslaste hulgas," vastas Küüros, ,,on minu isa kõige ilusam; aga miidialaste hulgas on vaevalt ilusamat kui minu vanaisa."

Kuningale meeldis niisugune vastus; ta tasus poisile rikkalikult ja söögilauas pidi poiss istuma tema kõrval. Siin imestas poiss kuninglikke roogi, millega laud oli otsast otsani kaetud.

,,Vanaisa," hüüdis poiss, ,,sul on palju vaeva, et söönuks saada, kui sa kõigest sööma pead."

Astüages naeris ja ütles: „Kas ei ole siin parem kui teie juures Pärsias?"

„Ma ei tea seda," vastas Küüros. „Meil on leiba ja liha küllalt. Ja meie juures saadakse palju kergemini söönuks. Milliseid heitlemisi ja raskusi on aga teil sellega, enne kui söömisega lõpule jõuate!"

Vanaisa loaga jagas ta siis söögid teenijate vahel. Igaüks sai midagi, ilma jäi ainult Sakas, kuninga viinakallaja.

„Miks tema siis midagi ei saa?" küsis kuningas, „ta kallab ju ometi nii osavasti viina."

„Seda võin mina ka," vastas poiss kähku, „ja mina ei joo sul poolt karikat enne tühjaks nagu tema."

Selle pääle võttis ta karika, täitis selle veiniga ja ulatas aupaklikult kuningale.

„Kuid ma luban sul maitsta veini esimesena," ütles vanaisa.

„Selle jätan küll tegemata: selles on mürk."

„Kuidas sa seda tead?"

„Seda olen ma nüüd alles teie joomapidudel tähele pannud. See oli alles kära. Esiti kisendasid kõik läbisegi, kuid keegi ei mõistnud teise kõnet ega pannud seda tähele. Siis alati laulu. See kõlas nii, et tuli ära põgeneda, kuid lauljad ise uskusid, et see on kõige ilusam laul. Lõppeks hooplesite teie oma jõuga, kuid tõustes suutsite vaevalt kõndida.

Keegi teist ei teadnud enam, kes ja mis teie olete — sina ka mitte, et sa kuningas oled, ja teised, et nad alamad on."

Seepääle vaikis Astüages ega sundinud väikest veinipõlgajat hiljem kunagi jooma.

Surm.

Muinasjutt.

Kui inimesed ennemuiste karskelt elasid, olid nad terved ja said palju vanemaks kui meie ajal. Haigustel ja surmal oli siis üsna vähe tegemist. Vanapaganale see ei meeldinud ja ta kutsus tondid kokku nõu pidama, kuidas saaks inimesi rutemini suretada. Üks kurivaim ütles: „Saadame katku nende sekka." Teine arvas: „Kihutame riigid sõdima, küll siis rahvast maa päält väheneb!" Kolmas aga pajatas: „Mis see kõik aitab? Katk ja sõda tapavad küll hulga inimesi, aga kes üle jäävad, need elavad ikka hästi ja kaua." Siis ütles kõige targem kurivaim: „Mina tean kindla abinõu. Valmistame kanged põrgujoogid viina ja õlle, kasvatame mürktaime tubaka ja saadame need maailma. Küll näete, kuidas siis inimesed pööraseks lähevad, viimaks uimaseks ja haigeks jäävad ja

ära surevad." Tondid tegid nõnda ja õpetasid inimestele viina- ja õllejoomise ning tubakasuitsetamise kätte. Ja nüüd võite igal pool näha, kuidas inimesed endid järjekindlalt mürgistavad ja puupaljaks joovad. Kõrtsid ja restoranid kubisevad joodikuist meestest ja naistest, kes viina-, õlle- ja tubakamürgi juurde kipuvad nagu mesilased mee kallale. Ei ela nüüd keegi enam endise vanaduseni, mõnekümne aasta pärast jäävad inimesed põduraks ning surevad enneaegu, mõned isegi päris noorelt. Nüüd surmal ja haigustel tööd küllalt ja vanakurjal rõõmu laialt.

F. W. von Willmann.

Hirmus öö.

Kord istus tee ääres kivil keegi vanamees. Ta paljal pealael lipendasid ainult mõned üksikud juuksekarvad. Ta käed värisesid ja keha vabises vanadusest ja nõrkusest. Rauga pale oli kollane ja silmad tumedad nagu surnul. Närused riided ripendasid tal seljas ja ta jalad olid paljad. Ta katsus üles tõusta, aga ei jaksanud; ta jõud oli otsas. Ta tundis, et talle siin tee ääres surmatund kätte tuleb. Vaene mees, siin külmal kivil, kõigist maha jäetud ja põlatud! Aga kõige rohkem tegi

rauga südamele valu veel see, et ta oma süü pärast viletsusse oli sattunud, sest ta oli viinajoomisega oma tervise rikkunud ja oma eluõnne kergemeelselt raisanud.

Südamevalus hüüdis ta nüüd: „Mu noorus, tule veel kord tagasi! Isa, saada mind veel kord oma juhatusega teele!" Aga ta noorus ja isa olid ammugi kadunud. Ta märkas, kuidas tuul tolmusambaid teelt üles keerutas ja laiali pillas ja ütles siis: „Nõnda olid minu, meeletu, elupäevad!" Ta nägi läikiva tähe taevast maha kukkuvat ja ära kustuvat ja hüüdis südamevalus: „See olen mina! Jumal andis mulle hääd vaimuanded, mida ma enda ja oma ligimeste kasuks oleksin võinud tarvitada, aga ma ise lahkusin ausast elujärjest ja heitusin porisse: nüüd pean ma selles lõppema!"

Ta mõtles selle aja pääle, mil isa surres teda oli õnnistanud; talle tulid meelde need päevad, mil kõik tuttavad temast kui ausast ja kainest noormehest olid lugu pidanud ja kuidas ta käsi siis oli hästi käinud. Siis tulid talle meelde ka need tunnid, mil ta esimest korda viina oli võtnud ja mis ajast pääle joovastavad joogid olid talle armsaks saanud. See mõte, et ta nüüd oli joomise ori, lõikas talle kui nuga südamesse: kõiksugu inetud pildid ta elust esinesid veel kord ta vaimusilmale. Ei leidnud ta oma elust midagi, mis ta Jumala auks või inimeste ja oma isamaa kasuks oleks korda saatnud. Ta võttis oma kuuehilbu ja kattis sellega oma silmad. Ta palgele veeresid pisarad. „Tule tagasi, noorus," ägas ta, „tule tagasi!"

Ja vaata, noorus tuligi tagasi, see kõik oli olnud unenägu. Unenägija seisis alles õitsvas noores eas, ta oli praegu oma esimesest viinaunest tee ääres ärganud. Ta tänas kõigest südamest Jumalat, et ta veel noor oli ja hukatuse teelt võis pöörduda tagasi valguse teele.

Hindrek Tugev.

Hindrek Tugev käis karskuskoosolekuil ja oli andnud tõotuse, et ta kunagi ei maitse joovastavaid jooke — viina, veini või õlut. Kord sõitis ta maale

Hindrek läheb karskuskoosolekule, hoolimata halvast ilmast.

külla oma sugulastele, kes karskusmõttest veel midagi ei olnud kuulnud. Seepärast äratas see kõigi tähelepanu, et Hindrek ei tahtnud söögi ajal õlut juua ega jõulupeol veiniklaasist maitsta, nagu tegid kõik teised. Tema sugulased naersid ja pilkasid teda. Ka vana onu tegi kord asjast juttu. ,,Saad omale selle taskukella, kui klaasi tühjendad, nagu teevad kõik teised tublid mehed," ütles ta.

Karskuskoosolekul, kus Hindreku algatusel otsustati asutada noorte karskustoimkond.

„Tänan väga, onu," ütles Hindrek, „aga selle tingimusega ei või ma kella võtta. Kui ma oma karskustõotust pean, võin ehk tulevikus isegi omale taskukella teenida, aga kui ma tõotuse murran, võib minust joodik saada ja siis võin ka sinu kingitud kella kaotada."

Kas oleksid sina vastanud niisama?

Karskustoimkond peab oma esimest koosolekut. Hindrek on välja töötanud toimkonna tegevuskava ja esitab seda koosolekule.

Neli rotti.

„Mina nägin täna öösel paha und," ütles isa ühel hommikul. „Nägin, et neli rotti istusid minu kõrval. Üks oli lihav ja rammus, teine pime ja kaks viimast koguni lahjad."

„Isa," ütles poiss, „mina tean, kes need neli rotti on."

,,Või tead," ütles isa, ,,noh, räägi siis ka minule."

Poiss seletas: ,,Rammus rott on kõrtsmik. Pime rott oled sina, isakene. Lahjad rotid oleme meie — ema ja mina."

Selles perekonnas oli isa joodik.

Kuidas viinasôber karskeks sai.

Talumees leidis juhuslikult niidult viinapudeli ja kogemata läks see katki. Paari päeva pärast juhtus talumees jälle samasse kohta, ja ennäe imet! Nii laialt kui viin oli maha valgunud, oli rohi põlenud, kuna ta muidu ometi nii palju kannatas külma ja sooja, niiskust ja kuiva.

,,Kuidas," ütles tark talumees, ,,kui viin nii laastavat mõju avaldab looduses, milline võib siis olla tema hävitustöö minu kõhus ja

kehas, mis ometi palju õrnemini on ehitatud, kui see rohi?"

Ja talumees ei joonud enam oma eluajal viina.

Bellman ja vesiroos.

Kaheksateistkümnenda sajandi lõpul elas Rootsis kuulus luuletaja Bellman. Ta oli joodik ja kirjutas süttitavaid laule joomise ülistamiseks. Neid laule on lauldud põlvest põlve, nad on inimesi jooma vaimustanud. Kui meie tahtsime keeluseadust Rootsis läbi viia, siis ütlesid paljud: „Kuidas võite seda teha! Mis oleks Rootsi kirjandus ilma Bellmanita ja Bellman ilma viinata?" Mina vastasin: „Kujutage enestele ette üht sood, kus õhk rikutud üleskerkivaist sooaurudest ja sääl soos kasvab ilus vesiroos. Ja mõtelge, et see vesiroos kasvaks ainult soos. Ja nüüd tulevad inimesed ja ütlevad: „Meie tahame soo kuivaks lasta ja viljakandvaks maaks teha!" Aga teised vastu: „Ei, seda ei tohi teha, sest siis kaoks säält see ilus roos!" Mis teie siis ütleksite? Kas lill on enam, kui tuhandete inimeste tervis, ülespidamine ja hääkäekäik, mida võimaldaks soo kuivakslaskmine? Siis kaoks küll see roos, aga ehk tõusevad haritud maal uued roosid, mis veel ilusamad."

Prof. dr. J. Bergman.

„Pôrsal kôrs suus."

Kaks poissi kõndisid mööda teed.

,,Mina oskan midagi, mida sina ei oska," kiitis Juku Mikule ja tõmbas taskust paberossi-otsa. ,,Mina oskan suitsetada." Ta pistis paberossi suhu ja torkas tule otsa.

,,Kust sa selle said?" küsis Miku.

,,Leidsin siit tee äärest," kostis Juku. ,,Kas lähed juba kadedaks? Jajah, aga sina ei oskagi suitsetada! Vilets mees!"

,,Küllap minagi oskan midagi, mida sina ei oska," sõnas Miku väledasti. ,,Mina oskan selle tegemata jätta!"

,,Ei-noh, räägi nüüd, mis sa räägid, aga seda ma ütlen, et mees on alles ikka see, kes oskab suitsetada. Vaata, kuidas see vanamees, kes säält tuleb, kohe märkas, et mina olen täismees ja sina alles pisike poisipõngerjas."

Ja Juku puhus suust suitsu, sammudes uhkelt ja mehekalt vanamehele vastu, kes tasakesi astudes poistele lähenes.

,,Kuulge poisid," ütles võõras poiste kohta jõudes, ,,küll nüüd tuleb paha ilm, sest põrsal on kõrs suus."

Juku vilksas ringi vaadata, et kus see põrsas on. Aga polnud põrsast näha ega kuulda kuskil.

Pabeross ei tee veel ahvi meheks.

Juku tõstis nüüd silmad võõra poole, nagu küsides, et mis ta sellega on tahtnud ütelda. Siis märkas ta, et võõra silmad olid täis kelmi naeru ja säälsamas purskas ka Miku kurgupõhjast naerma.

Nüüd Juku taipas, mis võõra sõnad olid

tähendanud. Puna lendas talle näkku, ta haaras ruttu suust paberossi ja viskas selle kraavi.

Mehest oli mehisus kohe nagu pühitud!

Õlle ja viinaga mürgistatud noorus on nagu soomänd: ta kiratseb, aga puud tast iialgi ei saa; üks oks kuivab teise järele, kuni terve puu närtsib.

Prof. M. J. Eisen.

Hind 10 senti.